

Šimek, Emanuel

Závěr

In: Šimek, Emanuel. *Chebsko v staré době : dnešní nejzápadnější slovanské území*. Vyd. 1. Brno: Masarykova universita s podporou Ministerstva školství, 1955, pp. [336]-341

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/118922>

Access Date: 07. 12. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

VI

Z Á V Ě R

Přehlédneme-li nejdůležitější výsledky této práce, můžeme je shrnouti asi do těchto vět:

Chebsko v politických hranicích, jež má dnes, nebylo v staré době po stránce sídelněgeografické samostatným celkem, nýbrž bylo součástí větší sídelní oblasti, která zaujímal celá horní povodí řeky Ohře od jejích pramenů ve Smrčinách a v sousedních vrchovinách východně od Smrčinné Náby a severně od Lesní Náby až po soutěsku mezi Stráží a Černýší, západně od Kadaně. Na západě, v dnešním bavorském území západně od českých hranic, byla tato oblast nejširší, na východě se zužovala na bližší okolí řeky Ohře a za (pod) Karlovými Vary téměř jen na její břehy až po soutěsku mezi Stráží a Černýší u Klášterce n. O., kde končila osadou Bočí. Jakýmsi ústředním územím této sídelní oblasti byla kotlina chebská (dnešní Chebsko).

Celá oblast, uzavřená od západu Smrčinami, od severu Krušnými a Halštrovskými horami, od jihu Českým lesem, Císařským lesem, Tepelskými vrchy a Doupovskými horami, jež na východě svírají údolí Ohře s výběžky Krušných hor jihovýchodně od Jáchymova v soutěsku svrchu zmíněnou, hodila se v staré době jako sídelní území pro jeden nepřilíš veliký kmen. Podle svědectví jazykových místopisných památek byla osídlena nejzápadnějším kmenem českých Slovanů. Tímto nejzápadnějším českým kmenem byli podle zakládací listiny biskupství pražského, potvrzené listinou z r. 1086, historičtí Sedličané.

Otázku, kdy Sedličané přišli do těchto svých sídel, nám pomáhá řešit historie sousedních polabských Srbů. Sedličané patřili, jak dokládají jazykozpytné studie starých místních jmen, ke kmenům českým, nikoli srbským. Měli

však Srby za sousedy jak na severu v dnešním západním Sasku a Durinsku, tak také na západě v dnešních Bavořích. Z obojího logicky vyplývá, že Sedličané musili do svého území přijít dříve, než se do něho mohli ze severu i ze západu nastěhovat Srbové. Ti zaujali svá sídla nejpozději v druhé polovině VI. století. Sedličané tedy musili obsadit oblast horního Poohří již před touto dobou. Tedy nejpozději snad kolem polovice VI. století. Výsledek studií archeologických ukazuje, že snad přišli ještě dříve, možná již v dobách kolem přelomu IV. a V. století nebo alespoň průběhem V. století.

Před příchodem slovanských Sedličanů bylo toto území podle dosavadních archeologických nálezů osídleno koncem doby neolitické a poměrně hustě zalidněno v mladší době bronzové. Z pozdějších dob se nezachoval ani jediný doklad osídlení této oblasti až do doby římské.

O germánském osídlení před příchodem Slovanů se nezachoval rovněž ani jediný archeologický (a také ani historický) doklad. To je se stanoviska nacistických aspirací na toto území skutečnost velmi důležitá, protože znemožňuje obvyklé tvrzení, že se Slované násilím nebo podloudně (jak také někdy čítáme) vedrali do území, které — jak se s oblibou píše — patřilo germánským předkům Němců (i když ti Germáni, kteří snad kdysi i na tom území opravdu mohli být, sami dobrovolně odešli a zanikli bůh ví kde, takže neměli s jeho mnohem pozdějšími německými obyvateli vůbec nic společného).

Slovanští Sedličané žili na tomto území zprvu jako samostatný kmen, který se kromě zemědělství a pastevectví živil především obchodem, k němuž mu skýtala příležitost stará obchodní cesta Poohřím, která se v starém jejích obchodním středu Chebu štěpila na dvě větve, z nichž jedna šla na západ do Pomohání, druhá na jihozápad k Dunaji (k Řeznu). Po zesílení politické moci sousedních Lučanů, o němž nám podávají důkaz dějiny bojů s kmenem Čechů za doby knížete Vlastislava a Neklana, z nichž první vládl Lučanům, druhý Čechům někdy kolem začátku nebo v první polovici IX. století, upadli nepochybně Sedličané jako slabší kmen do područí silnějších

a bojovnějších Lučanů. Když Vlastislav za vyvrcholení zápasu mezi Lučany a Čechy padl v bitvě na Turském poli, hluboko v českém území a vlastně až na jeho východním okraji u Vltavy, stali se nepochybně také Sedličané se svým územím kořistí vítězného kmene Čechů, který tím dokončil politické soustředění celého severozápadu dnešních Čech.

Dosahovalo tedy tehdejší české území až ke Smrčinám a zabíjalo v těch končinách za dnešními státními hranicemi také ještě část dnešní bavorské severní Horní Falce a část bavorských Horních Frank.

Tento stav trval až do první poloviny XII. století, kdy — asi někdy v druhém nebo třetím desetiletí toho století — zabral někdejší staré Chebsko s obou stran dnešních státních hranic nordgavský markrabí Děpolt z Vohburka.

Že k záboru starého Chebska došlo skutečně teprve v první polovině XII. století a nikoli již ve století IX. nebo kolem roku 1000 resp. v XI. století, jak se dosud usuzovalo, aniž pro to bylo jediného historického dokladu, toho důkazem jsou dvě důležitá historická fakta, jichž nelze přehlédnouti: jednak je to okolnost, že teprve v první polovině XII. století jsou listinami doloženy první donace půdy na území starého Chebska (a to západně od dnešních našich státních hranic: kolem r. 1122, 1125, 1134 a 1135), jednak skutečnost, že teprve potom — kolem roku 1150 nebo krátce předtím — začala podle svědectví toponymických památek (jak ukázaly pečlivé studie především německých linguistů) německá kolonisace tohoto území. Protože v slovanských zemích docházelo k německé kolonizaci v ž d y h n e d p o z á b o r u území, je obojí bezpečným historickým dokladem, že ani Chebsko nemohlo býti k marce Nordgavské a tím i k německé říši připojeno před první čtvrtí XII. století.

V těch dobách byli Sedličané podle starých slovanských místních jmen, uchovaných ve zkomolených poněmčených formách do pozdějších historických dob, usazení asi (nejméně) v 144 osadách, z toho v oblasti dnes bavorské, pokud lze v přítomné době doložit, asi ve 43, v dnešním českém Chebsku asi v 52

a v oblasti sedlecké-loketské východně od Chebska asi ve 49 osadách.

V svém starém území žil slovanský kmen Sedličanů samostatně nebo — později — ve spojení s državou českých Lučanů a samotných Čechů po plných šest nebo sedm století. S příchodem německé okupace a kolonisace v první polovici XII. století nastalo pro slovanský lid ve všech směrech velmi podstatné zhoršení jeho životních podmínek. Půda, jež byla až do té doby jeho svobodným vlastnictvím, mu byla odňata a stala se majetkem nové německé feudální politické vrchnosti, která ji libovolně přidělovala německým klášterům, německé šlechtě a německým kolonistům. Kolonisté byli zprvu usazováni ve vyšších polohách starého sedličanského území, kde si mycením a žďářením lesů získávali potřebné plochy pro své osady, později byly zakládány německé osady i v území osídleném Slovany a němečtí kolonisté usazováni i ve vsích slovanských.

S německou kolonizací postupovala také germanisace slovanského obyvatelstva, a to tak rychle, že v době okrouhle jednoho století bylo již poněmčení všech dřívějších slovanských místních jmen na Chebsku dokončeno. V Sedlecku, jak byla po německém záboru starého Chebska nazývána zbývající část někdejší sedličanské oblasti, se udrželo staré slovanské obyvatelstvo déle. Ale i tam byla germanisace na postupu tím, že čeští panovníci i tam darovali velké územní plochy a celé slovanské osady německým klášterům, které na půdě takto získané usazovali německé kolonisty. Později si podobným způsobem počínala i česká šlechta. A tak bylo postupně asi do XIV. století (včetně) poněmčeno i toto území, přezvané v druhé čtvrtině století XIII. na Loketsko (Loketský kraj) podle hradu Lokte, vybudovaného na starém slovanském hradišti.

Staré Chebsko v rozsahu až po Smrčiny zůstalo připojeno k Německu od první poloviny XII. století až do roku 1265 nebo do začátku roku 1266, kdy bylo opět zabráno českým vojskem krále Přemysla Otakara II. Tehdy bylo zase po době asi jednoho a čtvrt století německé vlády nad Chebskem téměř celé

někdejší sedličanské území spojeno pod jednou společnou správou, již vedl loketský purkrabí Jaroš.

Ve sporech, které později vypukly mezi nově zvoleným římským (německým) králem Rudolfem Habsburským a českým králem Přemyslem, došlo v roce 1277 k úpravě chebské otázky v tom smyslu, že král Rudolf slíbil své dceři Jutě (Gutě), nevěstě Přemyslova syna Václava, věnem 10.000 hřiven stříbra a dal za ně v zástavu Cheb „se vším, co k němu náleží, hrady, majetky, lidmi a vším jiným“, co Přemysl až do té doby držel. Po smrti Přemyslově v bitvě u Suchých Krut na Moravském poli v roce 1278 dal sice Rudolf svou dceru s kralevicem Václavem v Jihlavě oddati, ale Cheb a Chebsko, třebaže měly být ponechány Václavovi místo věna mladé královny, podržel sám, i když Juta již žila s králem Václavem na pražském dvoře, až do své smrti v r. 1291. Za bezvládí, jež tehdy v Německu nastalo, se město Cheb samo poddalo českému králi.

Cheb a Chebsko pak zůstaly ve svazku s českou korunou opět po celou dobu vlády Václava II. Po jeho smrti roku 1305 byl jeho syn Václav III., tehdy teprve patnáctiletý, přinucen vydati je Albrechtovi Habsburskému. Po devíti letech je však opět zastavil českému králi Janu Lucemburskému německý král Ludvík Bavorský, protahuje ovšem jejich skutečné vydání až do roku 1322, kdy je po bitvě u Mühldorfu dne 4. října králi Janovi za jeho účinnou pomoc znovu a definitivně zastavil a také skutečně vydal.

Od roku 1322 zůstalo Chebsko trvale spojeno s državou českých králů a s českým státem. Poslední zbytky jeho někdejšího zvláštního státoprávního postavení v rámci českého státu zanikly za vlády Karla VI., Marie Terezie a Josefa II. v 18. století, kdy opět i po stránce správní plně splynulo s Českou zemí.

Nacistická okupace Chebska, Loketska a celého t. zv. uzavřeného území neboli Sudetska, k níž došlo po smutně proslulé konferenci v Mnichově počátkem října roku 1938, trvala do dubna 1945, do definitivního vítězství spojenců, prováděného

obsazením celého Německa a zemí jím okupovaných spojeneckými armádami.

Konferencí čtyř hlavních spojeneckých velmocí v Postupimi v r. 1945 bylo z podnětu Josefa V. Stalina povoleno vystěhovati nacisticky smýšlející obyvatele z Československa a z Polska. Chebsko, Loketsko i celé ostatní „Sudetsko“ bylo postupně opět plně osazeno slovanským obyvatelstvem. V městech Chebu a Lokti hlaholí zase česká řeč jako před staletími na jejich starých sedličanských hradištích. Feudální řád, který vedl k zániku starých Sedličanů, i nacistický řád, který vedl k nové okupaci a odtržení jejich někdejšího území od Československa, zanikly. Nový lidově demokratický řád zaručuje velké — střední a východní — části někdejšího Sedličanska, jež se tak opět stala slovanskou a českou, klidný další vývoj.